

BRODARICS HISTÓRIÁJA A MOHÁCSI VÉSZRŐL

*

FORDÍTOTTA ÉS JEGYZETEKKEL
ELLÁTTA

DR. SZENTPÉTERY IMRE.

BUDAPEST

LAMPEL RÓBERT (WODIANER F. ÉS FIAI)

Bevezető

1526. augusztus 29. – a mohácsi csatavesztés napja – történelmünk egyik fordulópontja lett. A középkori erős, önálló magyar állam sorsa ugyan nem csak ezen a napon és ezzel a katasztrofális vereséggel dőlt el, hiszen régóta érlelődtek már a bukás előzményei, s másrészt a csata után sem volt talán minden menthetetlen; mégis, az esemény szimbólummá vált, s nem alaptalanul. Egy nagy történelmi dráma utolsó előtti, döntő felvonására emlékeztethet bennünket a mohácsi ütközet története, ahol összesűrűsödik a cselekmény és a végkifejletet előidéző döntő fordulat bekövetkezik. Az ilyen sorsforduló történeti eseményeknek ritkán van méltó krónikása, olyan, aki szigorúan a valósághoz ragaszkodva költői magaslatra tudja emelni elbeszélését, s aki a nagy történeti összefüggéseket éppoly hitelesen felvillantja, mint az egyes emberi sorsokat, egyéni tragédiákat.

Mint szerencse a szerencsétlenségben, a mohácsi csatának akadt ilyen krónikása Brodarics István személyében. Az 1470 körül született hu-

manista fényes hivatali és egyházi karriert futott be. Olaszországi tanulmányai után egyre magasabb funkciókba emelkedett, s a csata idején már kancellár, vagyis a központi állami hivatal vezetője, s egyúttal szerémi püspök volt. Megmenekülve a halál torkából, a Mohács után megválasztott két király közül János párthíve lett és 1539-ben bekövetkezett haláláig szolgálta őt ellenfelével, Habsburg Ferdinánddal szemben.

A mohácsi csata történetét nem sokkal az esemény után, a csatában elveszett II. Lajos király nagybátyjának, Zsigmond lengyel királynak a kérésére írta meg latin nyelven, s Krakkóban 1527-ben nyomtatásban is kiadta. Címe *De conflictu Hungarorum cum Turcis ad Mohatz verissima descriptio*, azaz magyarul: Igaz leírás a magyaroknak a törökökkel Mohácsnál vívott csatájáról. Brodarics munkája voltaképpen történeti emlékirat. Szigorú történetírás, de egyúttal személyes emlékezés is. A tárgyilagos tudós és az élmények ereje által befolyásolt szemtanú egyszerre, s egymást szerencsésen kiegészítve jut szóhoz írásában. Az írásművészetet a legjobb források, a klasszikus római történetírók nyomán sajátította el még itáliai tanulmányai során, megtanulva a szerkesztés és a stílus művészetét egyaránt.

A mohácsi csatáról szóló Igaz leírás legfőbb értéke azonban a tartalmi gazdagság, az események drámai előadása, szinte filmszerű megjelenítése, a tragikus esemény légkörének hiteles felidézése. Felvonultatja előttünk a nagy dráma fő-

szereplőit, arra törekedve, hogy tetteik, saját szavaik jellemezzék őket. Elvonul így előttünk a vesztébe rohanó magyar állam vezetőinek egész sora, élen a jobb sorsra érdemes, s éppen e tragikus esemény sodrában komolyodni kezdő, alig húszéves uralkodóval, II. Lajossal, valamint a bátor katonából szerelmi csalódásai miatt ferences baráttá, majd akarata ellenére az ország egyik főméltóságává, kalocsai érsekké, s végül pedig a mohácsi sereg fővezérévé lett Tomory Pállal. Szinte valamennyi mohácsi szereplőnek valóságos regény az élete, melyből Brodarics mindig felvillant annyit, amennyi az egyes alakok élővé tételéhez szükséges.

Brodarics műve, melyet e kis kötet Szentpétery Imre magyar fordításában nyújt át az olvasónak, megérteti velünk a mohácsi katasztrófa okait, részesévé tesz a rohanó eseményeknek, emberi közelségbe hozza annak hőseit, szereplőit.

Klaniczay Tibor